

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.004.13.2024

Pan
Jakub Oleszczuk
Prezes Zarządu Miejskiego Przedsiębiorstwa
Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Chełmie
ul. Wołyńska 57
22-100 Chełm

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola P/24/071 – Bezpieczeństwo zakładów, obiektów i urzędzeń o istotnym znaczeniu dla funkcjonowania aglomeracji miejskich w województwie lubelskim

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., 22-100 Chełm, ul. Wołyńska 57 (dalej: MPGK lub Spółka).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prezesem Zarządu MPGK jest Jakub Oleszczuk od 28 lipca 2022 r. Poprzednio, tj. od 19 maja 2021 r. do 28 lipca 2022 r. funkcję tę pełnił Tomasz Pomiankiewicz, a od 4 stycznia 2019 r. do 11 kwietnia 2021 r. Marcin Czarnecki ¹ .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania przedsiębiorstwa na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego w aglomeracjach miejskich. 2. Postępowanie na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania aglomeracji miejskiej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2024 (do 31 maja) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Dariusz Barej, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/57/2024 z 20 marca 2024 r. i nr LLU/95/2024 z 8 lipca 2024 r. (akta kontroli str. 1, 157, 452-453)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia podejmowane przez Spółkę działania na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta Chełma (dalej: Miasto).
Obiekty podlegające obowiązkowej ochronie uwzględnione w decyzji Wojewody Lubelskiego i planie ochrony objęte zostały systemem dozoru i sterowania elektronicznego pozwalającego na szybkie reagowanie na wypadek ingerencji osób trzecich. Plan ochrony zawierał analizę stanu potencjalnych zagrożeń spowodowanych nieuprawnioną ingerencją oraz aktualny stan bezpieczeństwa obiektów i urządzeń. Poddany oględzinom system zabezpieczenia technicznego funkcjonował sprawnie, jego działanie zapobiegało przed nieuprawnionym wstępem do chronionego obiektu. MPGK było przygotowane technicznie do zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych Miasta oraz gmin ościennych, tj. Chełm i Kamień w przypadku uszkodzeń lub zniszczeń miejskiej instalacji wodnej i sanitarnej (Gmina Kamień posiadała własną oczyszczalnię ścieków komunalnych). Do zaopatrywania w wodę w warunkach kryzysowych mogły być wykorzystane podziemne zbiorniki o łącznej pojemności 8600 m³, studnie awaryjne, hydranty

¹ W okresie od 11 kwietnia do 19 maja 2021 r. MPGK reprezentowało dwóch prokurentów.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: ustawa o NIK).

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

rozlokowane na terenie miasta zasilane ze studni awaryjnych (ok. 800 szt.), agregaty prądotwórcze, miejska stacja paliw, atestowane beczki na przyczepach.

Ochronę infrastruktury o istotnym znaczeniu dla funkcjonowania Miasta powierzono podmiotowi zewnętrznemu zatrudniającemu pracowników o wymaganych kwalifikacjach, a urządzenia wykorzystywane do zabezpieczenia tej infrastruktury na wypadek sytuacji kryzysowej utrzymywane były sprawne.

Wprowadzono również skuteczne mechanizmy nadzoru i kontroli nad podmiotami zewnętrznymi świadczącymi usługi ochrony obiektów i urządzeń związanych z dostawą wody i odbiorem ścieków na terenie miasta.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania na rzecz ochrony zakładów, obiektów i urządzeń ważnych dla bezpieczeństwa publicznego w aglomeracjach miejskich

Opis stanu faktycznego

1.1. MPGK działa na podstawie Aktu założycielskiego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej: Akt założycielski). Jedynym udziałowcem jest Miasto Chełm. Zgodnie z § 7 Aktu założycielskiego, MPGK prowadziło działalność o charakterze użyteczności publicznej między innymi z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych. Według pkt I.1.3. Regulaminu organizacyjnego MPGK⁵ Spółka prowadziła działalność gospodarczą należącą do zadań własnych Miasta o charakterze użyteczności publicznej (gospodarka komunalna). W oparciu o zawarte umowy z dwiema gminami ościennymi, tj. Chełm i Kamień, MPGK eksploatowało ujęcia wody oraz sieci wodociągowe wraz z przyłączami na ich terenie. W przypadku Gminy Chełm dotyczyło to również eksploatacji i konserwacji sieci kanalizacyjnej. Obiekty znajdujące się na terenie ww. gmin, tj. studnie, przepompownie, zbiorniki wyrównawcze, magistrale wodociągowe i sanitarne były własnością tych gmin. Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym MPGK organizacyjnie dzieliło się na piony, zakłady, działy, sekcje i samodzielne stanowiska pracy. Pion zarządczy obejmował m.in.: bezpieczeństwo Spółki, cmentarz komunalny i laboratorium. Pion Dyrektora Operacyjnego: infrastrukturę sieciową i zakłady: wodociągów i kanalizacji, przetwarzania odpadów komunalnych oraz oczyszczania Miasta. Według Planu ochrony w latach 2021-2023 w skład MPGK wchodził jeden zakład⁶, osiem obiektów⁷, których zniszczenie lub uszkodzenie mogło stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska.

Prezes MPGK wyjaśnił, że Plan ochrony nie uwzględniał ujęć wody i pozostałych obiektów znajdujących się na terenie gmin Chełm i Kamień, ponieważ wymienione obiekty są własnością tych gmin i za zabezpieczenie ich przed nieuprawnioną ingerencją, uszkodzeniem, zniszczeniem, atakami terrorystycznymi odpowiada właściciel.

MPGK zawarł następujące umowy z ww. gminami Chełm i Kamień:

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Załącznik do uchwały nr 4/2022 Zarządu MPGK z 16 sierpnia 2022 r. w sprawie ustalenia Regulaminu organizacyjnego Spółki.

⁶ Siedziba MPGK na ul. Wołyńskiej 57.

⁷ Przepompownia wody „Strupin”, Strefowa przepompownia wody, Ujęcie wody podziemnej „Bariera”, Zbiorniki wyrównawcze „Górka”, Ujęcie wody podziemnej „Trubaków I”, Ujęcie wody podziemnej „Trubaków II”, Oczyszczalnia ścieków, Magistrala zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

- 28 grudnia 2012 r. z Gminą Chełm na eksploatację i konserwację ujęć wody oraz sieci wodociągowej wraz z przyłączami na jej terenie;
- 19 lipca 2019 r. z Gminą Chełm na hurtową sprzedaż wody;
- 28 grudnia 2012 r. z Gminą Chełm na eksploatację i konserwację sieci kanalizacji sanitarnej z obiektami towarzyszącymi w miejscowościach: Pokrówka, Deptułcze Królewskie, Okszków, Okszków Kolonia, Nowiny oraz na oczyszczanie ścieków;
- 25 sierpnia 2021 r. z Gminą Kamień na eksploatację i konserwację ujęć wody oraz sieci wodociągowej wraz z przyłączami na jej terenie.

Umowy zawarte z Gminą Chełm dotyczyły konserwacji i eksploatacji stacji wodociągowych z istniejącą siecią wodociagową i przyłączami, w tym⁸: bieżące utrzymanie i obsługa urządzeń wodociągowych, sprawdzanie i zabezpieczanie hydrantów i utrzymywanie ich w dobrym stanie technicznym, diagnostykę i remont pomp głębinowych, zapewnienie awaryjnego zasilenia przepompowni w przypadku braku dostaw energii (poprzez agregaty prądotwórcze), utrzymanie strefy ochrony sanitarnej zgodnie z wydanymi warunkami sanitarnymi.

Według § 3 ust. 10 umowy z 25 sierpnia 2021 r. na „Eksploatację i konserwację ujęć wody oraz sieci wodociągowej wraz z przyłączami na terenie gminy Kamień” Gmina ponosiła odpowiedzialność za szkody powstałe w przedmiocie umowy bez winy MPGK oraz przyjęła ryzyko zabezpieczenia mienia przed kradzieżą, uszkodzeniem i dewastacją.

Ochronę obiektów i urządzeń zarządzanych przez MPGK i związanych z dostawą wody i odbiorem ścieków na terenie miasta powierzono na podstawie umowy podmiotowi zewnętrznemu zatrudniającemu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Koszty poniesione z tego tytułu w latach 2021-2024 (do 31 marca) wyniosły odpowiednio: 279 tys. zł, 314,4 tys. zł, 332,1 tys. zł i 83 tys. zł.

(akta kontroli str. 4-130, 336-340, 344-377, 454-480, 484)

1.2. Na podstawie decyzji Wojewody Lubelskiego (dalej: Wojewoda) nr 1/63/2000 z 15 lutego 2000 r. MPGK zostało umieszczone w wykazie obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie ze względu na bezpieczeństwo publiczne i inne ważne interesy państwa. Podstawą prawną wymienionej decyzji był m.in. art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia⁹. MPGK w dniu 7 maja 2018 r. wystąpiło do Wojewody o zmianę decyzji nr 1/63/2000 z 15 lutego 2000 r. Zmiana dotyczyła doprecyzowania obiektów wchodzących w skład MPGK.

W wydanej 14 maja 2018 r. decyzji Wojewoda umieścił w „Wojewódzkiej ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń ważnych dla obronności i innych interesów państwa podlegających obowiązkowej ochronie przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne lub odpowiednie zabezpieczenie techniczne”, pod numerem 596 następujące obiekty MPGK:

- budynek, w której mieściła się siedziba Spółki,
- przepompownię wody „Strupin”,
- strefową przepompownię wody,
- ujęcie wody podziemnej „Bariera”,
- zbiorniki wyrównawcze „Górka”,
- ujęcia wody podziemnej „Trubaków I”,
- ujęcia wody podziemnej „Trubaków II”,
- oczyszczalnię ścieków,

⁸ Według § 1 ust. 7 umowy z dnia 28 grudnia 2012 r. (szczegółowy zakres obowiązków MPGK).

⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1995 (dalej: ustawa o ochronie osób i mienia).

- magistrale zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie miasta.

(akta kontroli str. 6-11)

MPGK posiadało Plan ochrony uzgodniony 23 kwietnia 2019 r. (znak PBS/3381/19) z Komendantem Wojewódzkim Policji (dalej: KW Policji) oraz 20 marca 2019 r. z Dyrektorem Delegatury Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (dalej: ABW). Plan ochrony zawierał m. in. analizę stanu potencjalnych zagrożeń spowodowanych nieuprawnioną ingerencją oraz aktualny stan bezpieczeństwa obiektów i urządzeń.

(akta kontroli str. 12-130)

Prezes MPGK wyjaśnił, że pracownicy mający bezpośredni dostęp do monitoringu i Systemu Sygnalizacji Włamania i Napadu (SSWiN) zostali przeszkoleni w zakresie zasad zabezpieczenia zakładu, obiektów i urządzeń przed dostępem do nich osób nieuprawnionych i innymi formami nieuprawnionej ingerencji. Szkolenia obejmowały: sposoby postępowania w czasie podglądu lub weryfikacji zdarzeń monitorowanych stref, przebywania w nich osób nieupoważnionych lub wykrycia śladów włamania lub dewastacji obiektów. Każdy z pracowników był szkolony indywidualnie. Prezes Zarządu dodał, że w związku z sytuacją za wschodnią granicą, planowane są w okresie lipiec – wrzesień 2024 r. szkolenia pracowników z zakresu bezpieczeństwa wynikającego z Planu Ochrony i załącznika antyterrorystycznego. Szkolenia te obejmują: postępowania pracowników w przypadku napadu na obiekt, włamania do obiektu, awarii, powodzi, pożaru, podłożenia ładunku wybuchowego, otrzymania podejrzanego przesyłki, postępowania na wypadek wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym z użyciem broni palnej i ostrych narzędzi, materiałów wybuchowych oraz z wykorzystaniem czynników chemicznych, biologicznych i promieniotwórczych (CBRN).

Według Planu ochrony w MPGK obowiązywały procedury i instrukcje dotyczące:

- ruchu osobowego i materiałowego, tj. zasad wejścia do obiektów i stref ochrony poprzez system kontroli dostępu (kodowane zamki dla uprawnionych pracowników, system domofonowy, kamery OCR podłączone do zamkniętej bazy danych);
- przedsięwzięć wykonywanych przez koncesjonowany podmiot świadczący usługę ochrony i inne osoby podczas obowiązywania poszczególnych stopni alarmowych: „ALFA”, „BRAVO”, „CHARLIE”, „DELTA”;
- postępowania pracowników w przypadku napadu na obiekt, włamania, awarii, powodzi, pożaru, podłożenia ładunku wybuchowego, otrzymania podejrzanego przesyłki, postępowania na wypadek wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym z użyciem broni palnej i ostrych narzędzi, materiałów wybuchowych oraz z wykorzystaniem czynników chemicznych, biologicznych i promieniotwórczych (CBRN);
- postępowania z kluczami i sposobów przechowywania kluczy do obiektów załogowych i bezzałogowych;
- działania grupy interwencyjnej i uzbrojonego stanowiska interwencyjnego określającej zadania, obsadę i czas pełnienia służby;
- sposobu postępowania pracowników ochrony Uzbrojonego Stanowiska Interwencyjnego w przypadku wystąpienia alarmu w obiektach chronionych, reakcji na określone rodzaje zdarzeń;
- sposobu postępowania operatora Stacji monitorującej z użyciem kodów osobistych.

(akta kontroli str. 12-130, 158, 165-174)

Dyrektor Delegatury ABW zwrócił się w dniu 22 września 2023 r. do MPGK w związku z przypadkami zainteresowania urządzeniami infrastruktury krytycznej (IK) przez osoby nieuprawnione. Pismo zawierało następujące rekomendacje:

- dokonanie przeglądu zabezpieczeń obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład IK,
- zintensyfikowanie działań formacji ochronnych,
- dostosowanie sił i środków ochrony do potencjalnego zagrożenia,
- skontrolowanie stanu zabezpieczeń we wszystkich jego aspektach.

MPGK podjęło następujące działania w związku z ww. pismem:

- zwiększono liczbę podjazdów grupy interwencyjnej z dwóch do trzech w ciągu doby,
- zwiększono liczbę kamer monitorujących obiekty podlegające obowiązującej ochronie typu Ujęcia wody podziemnej i zbiorniki wyrównawcze.

(akta kontroli str. 379-382)

1.3. W trakcie oględzin przeprowadzonych z udziałem specjalisty w dziedzinie bezpieczeństwa stwierdzono, że poziom zabezpieczeń technicznych stosowanych do ochrony obszaru i obiektów przed dostępem osób nieuprawnionych, napadem, włamaniem, kradzieżą, aktami wandalizmu obejmował obszary, obiekty, urządzenia istotne dla bezpieczeństwa. Zastosowane zabezpieczenia były zgodne z Planem ochrony.

Oględzinami objęto: biurowiec i budynek obsługi klienta w siedzibie MPGK, przepompownię wody „Strupin”, strefową przepompownię wody, studnię nr 2 ujęcia wody podziemnej „Bariera”, zbiorniki wyrównawcze „Górka”, zbiornik wyrównawczy ujęcia wody podziemnej „Trubaków I”, studnię nr 12 ujęcia wody podziemnej „Trubaków II” oraz oczyszczalnię ścieków.

W wyniku przeprowadzenia testu penetracyjnego, tj. symulacji nieuprawnionego wejścia do jednego z obiektów MPGK objętych oględzinami, nastąpiło uruchomienie alarmu w postaci sygnału dźwiękowego oraz przyjazd Grupy interwencyjnej (po 6 minutach 47 sekundach od momentu uruchomienia alarmu¹⁰).

(akta kontroli str. 188-217)

1.4. Zadania ochrony obiektów MPGK w latach objętych kontrolą realizował koncesjonowany podmiot wykonujący usługę ochrony osób i mienia, poprzez Specjalistyczną Uzbrojoną Formację Ochronną. Wybór agencji ochrony został dokonany z zachowaniem zasad uczciwej konkurencji¹¹ w oparciu o udzielenie zamówienia publicznego w trybie podstawowym na podstawie art. 275 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹².

Umowa z 22 kwietnia 2022 r. na usługi ochrony zobowiązywała pracodawcę w § 10 ust. 1 do zatrudnienia osób realizujących zadania ochrony na podstawie umowy o pracę. MPGK spełniło wymagania określone w art. 95 ust. 1 ustawy Pzp dotyczące wymagań związanych z zatrudnieniem na umowę o pracę. Zgodnie z art. 438 Pzp, MPGK zawarło w treści umowy (w § 10) postanowienia dotyczące sposobu dokumentowania zatrudnienia, kontroli spełniania przez wykonawcę wymagań dotyczących zatrudnienia na podstawie umowy o pracę oraz postanowienia dotyczące sankcji z tytułu niespełnienia takich wymagań.

Prezes MPGK wyjaśnił, że nie przeprowadzał kontroli zatrudnienia pracowników usługodawcy, ponieważ nie miał takiego obowiązku.

¹⁰ Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 5 umowy z 22 kwietnia 2022 r. zawartej na świadczenie usługi o charakterze ciągłym, polegającym na monitorowaniu sygnałów do Centrum monitorowania, ochronie mienia, utrzymaniu porządku, zapewnieniu ruchomych patroli, podejmowaniu interwencji oraz powiadamianiu upoważnionego przedstawiciela Zamawiającego, Policji, Straży Pożarnej o zaistniałych sytuacjach.

¹¹ Analizą objęto postępowanie o zamówienie publiczne w wyniku, którego została zawarta w dniu 22 kwietnia 2022 r. umowa nr 29/2022 z 22 kwietnia 2022 r.

¹² Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm. (dalej: ustawa Pzp).

Zabezpieczenie siedziby podmiotu świadczącego usługi ochrony, w tym magazynu broni leżało po stronie tego podmiotu.

(akta kontroli str. 218-255, 384-405)

Przed zawarciem umowy każdy z ubiegających się o zamówienie podmiotów musiał potwierdzić swoje kompetencje w składanych ofertach. Wymagano m.in. następujących dokumentów:

- aktualnych koncesji Ministra Spraw Wewnętrznych na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia realizowanych w formie bezpośredniej ochrony fizycznej, decyzji MSW w przypadku zmian koncesji,
- wykazów osób ze wskazaniem ich kwalifikacji zawodowych (wpis na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznych), doświadczenia w pracy w ochronie, podstawy zatrudnienia z podaniem okresu na jaki pracownik został zatrudniony (umowy o pracę),
- legitymacji kwalifikowanego pracownika ochrony fizycznej.

MPGK nie żądało spełnienia wymogu posiadania przez usługodawcę ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z ochroną osób i mienia, co opisano w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 158-172, 183-187, 218-255)

Bezpośredni nadzór nad podmiotem świadczącym usługi ochrony MPGK pełnił Główny Specjalista Bezpieczeństwa Spółki, wpisany na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej (nr POF-24330) oraz wpis na listę kwalifikowanych pracowników zabezpieczenia technicznego (nr PZT-3048). Zasady sprawowania nadzoru nad realizacją zadań przez podmiot zewnętrzny zostały uregulowane w umowie i wynikały w szczególności z Planu ochrony.

(akta kontroli str. 12, 51, 330-334)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności MPGK w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

MPGK nie żądało udokumentowania spełnienia wymogu posiadania przez firmę ochroniarską ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z ochroną osób i mienia, o którym mowa w art. 21a ustawy o ochronie osób i mienia, zgodnie z którym przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie usług ochrony osób i mienia jest obowiązany do spełnienia obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z ochroną osób i mienia.

Według § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 2013 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorcy wykonującego działalność gospodarczą w zakresie usług ochrony osób i mienia¹³, ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej jest objęta odpowiedzialność cywilna przedsiębiorcy wykonującego działalność gospodarczą w zakresie usług ochrony osób i mienia za szkody wyrządzone działaniem lub zaniechaniem ubezpieczonego w okresie ubezpieczenia, w związku z ochroną osób i mienia.

(akta kontroli str. 158-172, 183-187, 218-255)

Prezes MPGK wyjaśnił, że nie wymagał od wykonawcy w trakcie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego posiadania ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, ponieważ ustawa Pzp nie nakłada takiego obowiązku.

(akta kontroli str. 384-385)

¹³ Dz. U. z 2013 r. poz. 1550.

MPGK podjęło skuteczne działania celem zabezpieczenia obiektów objętych obowiązkową ochroną przed włamaniem, wandalizmem, sabotażem, czy potencjalnymi atakami terroryzmu. Oględziny potwierdziły, zgodność zabezpieczeń z Planem ochrony zatwierdzonym przez Policję i ABW. Zastrzeżenie NIK dotyczy nieweryfikowania spełnienia wymogu posiadania przez podmiot sprawujący ochronę ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

2. Przygotowanie na wypadek zdarzenia skutkującego uszkodzeniem lub zniszczeniem zakładów, obiektów lub urządzeń istotnych dla funkcjonowania aglomeracji miejskiej

Opis stanu
faktycznego

2.1. „Dokumentacja zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”¹⁴, sporządzona 5 października 2012 r. (zaktualizowana w 2016 r.) i zatwierdzona przez Prezydenta Miasta określała następujące wskaźniki jednostkowego zapotrzebowania wody dla jednej osoby:

- minimalna¹⁵ – 7,5 dm³/dobę,
- niezbędna¹⁶ – 15 dm³/dobę.

Według informacji Prezydenta Miasta, na dzień 30 kwietnia 2024 r., Chełm liczył 55 925 mieszkańców, dobowe zapotrzebowanie na wodę wynosiło 419,4 m³ (minimalne) i 838,9 m³ (niezbędne). MPGK dysponowało czterema podziemnymi zbiornikami wody czystej o łącznej pojemności 8600 m³, co pokrywało minimalne zapotrzebowanie przez 20,5 doby, a zapotrzebowanie niezbędne przez 10,2 doby.

Liczba mieszkańców Gminy Chełm na koniec 2023 r. wynosiła 15 089, a Gminy Kamień – 3886. Przy uwzględnieniu mieszkańców Miasta oraz gmin: Chełm i Kamień, dobowe zapotrzebowanie na wodę mieszkańców tych jednostek samorządu terytorialnego oszacowano na 535 m³ (minimalne) i 1071 m³ (niezbędne), co pokrywało minimalne zapotrzebowanie na wodę przez 16 dób, a zapotrzebowanie niezbędne przez osiem dób.

Prezes MPGK wyjaśnił, że w sytuacjach awaryjnych możliwe jest dostarczenie wody do gmin: Chełm i Kamień. MPGK wspólnie z tymi gminami wykonało kilka połączeń systemu wodociągowego, które umożliwiają awaryjne zasilenia obszarów poszczególnych gmin. Dodał, że w gminach powołane są zastępy Ochotniczej Straży Pożarnej, które posiadają pojazdy umożliwiające doraźny transport wody.

Na terenie miasta znajdowało się 15 studni w ujęciu wody „Bariera”, osiem studni w ujęciach „Trubaków I” i „Trubaków II” oraz 13 studni awaryjnych, z czego trzy były uzbrojone, podłączone do sieci wodociągowej i energetycznej, gotowe do natychmiastowego uruchomienia, a cztery następne posiadały zamontowane pompy ręczne typu „Abisynka” o wydajności ok. 5m³/h. Pozostałe sześć przed uruchomieniem wymagały montażu pomp i podłączenia do agregatu prądotwórczego. Wydajność trzech studni awaryjnych gotowych do użycia wynosiła odpowiednio: 30 m³/h (moc silnika 7,5 kW), 52m³/h (moc silnika 9 kW) i 52,8 m³/h (moc silnika 15 kW). Godzinna praca trzech wymienionych pomp awaryjnych mogła zaopatrzyć w wodę 32,1% mieszkańców Miasta (zaopatrzenie minimalne) i 16,1% (zaopatrzenie niezbędne)¹⁷.

¹⁴ Opracowana na podstawie zarządzenia nr 17 Wojewody Lubelskiego – Szefa Obrony Cywilnej Województwa z dnia 3 lutego 2005 r. w sprawie przygotowań obrony cywilnej w zakresie zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę, dalej „Dokumentacja zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”.

¹⁵ Ilość wody, która pokrywa potrzeby niezbędne dla przetrwania ludności i zwierząt gospodarskich.

¹⁶ Ilość wody, która pokrywa potrzeby wszystkich odbiorców w ilościach niezbędnych do życia, funkcjonowania zakładów użyteczności publicznej i potrzeby wybranej produkcji.

¹⁷ Dokumentacja zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych przyjmowała ewakuację ludności na poziomie 70% (30% pozostaje w Mieście), w zależności od skali ewakuacji zapotrzebowanie na wodę uległoby zmniejszeniu.

Zaopatrzenie w wodę uzupełniało około 800 hydrantów. Czas uruchomienia poboru wody z hydrantu oszacowano na nie dłuższy niż 30 minut, a uruchomienie studni awaryjnej (montaż pomp, podłączenie do agregatu prądotwórczego) na okres ok. jednej doby. Dystrybucję wody zapewniały trzy atestowane beczki na przyczepach o pojemności 2 m³ każda. Miasto posiadało pierścieniowy układ magistrali wodociągowej zasilanej z dwóch własnych ujęć z możliwością podłączenia do ujęć zakładowych.

Oględziny dwóch studni awaryjnych potwierdziły gotowość ich użycia w sytuacji kryzysowej. Na wypadek awarii lub odcięcia zasilania w energię elektryczną, MPGK dysponowało trzema agregatami prądotwórczymi stacjonarnymi o mocy od 180 kW (jeden) do 200 kW (dwa) i 10 agregatami prądotwórczymi przenośnymi o różnej mocy. Spółka posiadała również własną stację paliw.

W trakcie oględzin stwierdzono, że przepompownia wody „Strupin” i ujęcia wody podziemnej „Trubaków I” były wyposażone w stacjonarne agregaty prądotwórcze, które posiadały aktualne przeglądy techniczne. Główny technolog oczyszczalni ścieków w trakcie oględzin stwierdził, że w przypadku awarii (zniszczenia) najważniejszego elementu oczyszczalni, czyli głównej przepompowni ścieków, użyte zostaną przewoźne agregaty prądotwórcze (na wyposażeniu oczyszczalni) i pompy (na wyposażeniu MPGK), które przekierują ścieki na nieuszkodzone obiekty oczyszczalni lub w ostateczności do rzeki Uherki.

Prezes MPGK w sprawie usuwania ścieków komunalnych w warunkach kryzysowych wyjaśnił, że w przypadku zniszczenia sieci kanalizacji sanitarnej MPGK posiada pojazdy do ciśnieniowego czyszczenia kanalizacji, którą nieczystości płynne będą dostarczane do oczyszczalni. W sytuacji kryzysowej pojazdy te będą służyły wyłącznie do tego typu zadań. Dodał, że MPGK jest w trakcie tworzenia i wdrażania „Dokumentacji odbioru ścieków i ich unieszkodliwiania z terenu miasta w wypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej” zgodnie z zarządzeniem Prezesa Zarządu nr 38/2024 z 4 lipca 2024 r. „Dokumentacja zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”¹⁸ została zaktualizowana i podpisana przez Prezydenta Miasta w dniu 9 lipca 2024 r.

(akta kontroli str. 256-320, 189-215, 321-329, 454-474)

Załącznik antyterrorystyczny do Planu ochrony zawierał procedury postępowania w przypadku zaistnienia nieuprawnionej ingerencji w bezpieczeństwo pracowników zakładu i obiektów z określeniem osób odpowiedzialnych, zakresem wykonywanych czynności i sposobem wykonania procedury w przypadku ataku z użyciem broni palnej i ostrych narzędzi, materiałów wybuchowych, czynników chemicznych, biologicznych i promieniotwórczych – CBRN, dotyczyło to:

- ewakuacji stanu osobowego z obiektu,
- zachowania się stanu osobowego w kontaktach z terrorystami,
- zachowania się stanu osobowego w czasie działania oddziału antyterrorystycznego,
- przyjęcia zgłoszenia o podłożeniu materiału wybuchowego,
- alarmowania.

Prezes MPGK wyjaśnił, że Spółka nie posiada wdrożonych zasad współdziałania z dostawcami energii elektrycznej w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostawie energii elektrycznej, lecz w strategicznych miejscach posiada zasilanie rezerwowe w postaci agregatów prądotwórczych.

(akta kontroli str. 51-72, 459)

¹⁸ Zgodnie z zarządzeniem nr 13/2024 Prezesa Zarządu MPGK z 28 lutego 2024 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności MPGK w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

MPGK było przygotowane technicznie do zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych w przypadku uszkodzeń lub zniszczeń miejskiej instalacji wodnej oraz sanitarnej. Zaopatrzenie Miasta w wodę gwarantowały cztery podziemne zbiorniki o łącznej pojemności 8600 m³, 13 studni awaryjnych, ponad 800 hydrantów rozlokowanych na terenie miasta, system agregatów prądotwórczych, miejska stacja paliw, trzy beczki na przyczepach o pojemności 2m³ każda. MPGK posiadało również możliwość awaryjnego zasilenia sieci wodociągowej gmin ościennych, tj.: Kamień i Chełm poprzez wykonane wspólnie z tymi gminami połączenia wodociągowe z Miastem.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Zweryfikować polisę ubezpieczeniową dotyczącą ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej na czas obowiązywania umowy zawartej z MPGK w zakresie usług ochrony osób i mienia za szkody wyrządzone działaniem lub zaniechaniem ubezpieczonego.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 15 lipca 2024 r.

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie

Kontroler:
Dariusz Barej
Główny specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/

Edward Szempruch
/podpisano elektronicznie/